

Марија Н. Вујовић
Школа страних језика „Логос”
Београд

УДК 811.131.1'243(075.2)(049.32)
Примљен: 26. фебруар 2021.
Прихваћен: 9. април 2021.

ВИШЕ ОД КЛАСИЧНОГ УЏБЕНИЧКОГ КОМПЛЕТА – СТАНДАРДНИ УЏБЕНИК И ИНОВАТИВНА МУЛТИМЕДИЈАЛНА СРЕДСТВА У ФУНКЦИЈИ ФАЦИЛИТАЦИЈЕ УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА

(Telis Marin, *Nuovissimo progetto italiano 1*, Edilingua, Roma, 2019)

Под појмом уџбеник подразумева се „свако наставно средство (или комбинација наставних средстава) које садржи систематизована знања из неке области која су дидактички тако обликована за одређени ниво образовања и одређени узраст ученика да имају развојно-формативну улогу и учествују у изградњи ученичких знања” (Ивић, Пешикан, Антић 2008: 27). Дакле, уџбеник означава и књигу коју ученици користе и уџбенички комплет који обухвата, поред основне књиге, и све остале додатне материјале који се користе у настави (радна свеска, приручник, аудио-визуелни и мултимедијални материјал итд.), који „морају да се узајамно допуњују” (Исто: 32). Уџбеник је основно дидактичко средство у наставном процесу и кључни извор знања који има формативну улогу. Као најзначајнији дидактички ресурс који је на располагању ученику и наставнику, треба да помогне у учењу и подучавању, односно треба да олакша процес учења. Интенција аутора савремених уџбеника је да омогуће „ефикаснији процес сазнања, активизацију мисаоних процеса ученика, већу мотивисаност ученика, критичко и креативно мишљење, самостално, истраживачко и самоусмерено учење” (Микановић 2016: 480).

Према полазници курсава италијанског имају на располагању богату литературу за учење овог језика, у овом раду смо се определили за приказ уџбеника *Nuovissimo progetto italiano 1*, издавачке куће Edilingua, за који аутори, изворни говорници језика, истичу да је ажурирана верзија најпродаванијег курса италијанског за странце на свету.

Овај уџбенички комплет је први у низу од три комплета (следе уџбеници *Nuovissimo progetto italiano 2* и *Nuovissimo progetto italiano 3*) и покрива

образовне нивое А1 и А2 према Заједничком европском оквиру за живе језике. Намењен је младим и одраслим ученицима језика.

Комплет се састоји од основне књиге (аутора Т. Марина) од 224 стране, уз коју стоји приложен ДВД, и вежбанке (аутори: Л. Руђери, С. Мањели и Т. Марина) од 140 страна, коју прати ЦД са текстовима за слушање. Новина је посебна верзија књиге за наставнике, са решеним задацима. Поред наведеног, на располагању ученицима и наставницима су и: приручник за наставнике (уз савете за боље коришћење књиге, садржи додатне игре, тестове и материјале за копирање), платформа „i-d-e-e” (на којој се налазе вежбе у интерактивној форми, аудио и видео-материјал, лудички и дидактички материјал, завршни и рекапитулацијски тестови и други корисни ресурси за учење језика), основна књига у дигиталном облику, софтвер за интерактивну мултимедијалну таблу, књига *Dieci Racconti* (кратке приче које се према садржини ослањају на основну књигу) и кутија са друштвеним играма „Gioco di società” (ученицима помаже да на забаван начин обнове, консолидују и систематизују пређено градиво). Осим тога, на сајту издавачке куће Edilingua доступни су, бесплатно, и речници различитих језика (укључујући и српски), тестови и разноврсне додатне дидактичке активности.

Књига, тематски конципирана, подељена је на дванаест дидактичких јединица (од којих је једна уводна *Benvenuti*). Ниво А1 састоји се од пет лекција (*Un nuovo inizio, Tempo libero, In contatto, Buon fine settimana!, Tempo di vacanze*), а ниво А2 почиње шестом и завршава се једанаестом лекцијом (*A cena fuori, Al cinema, Fare la spesa, Andiamo a fare spese, Che c'è stasera in TV?, A ritmo di musica*).

Свака дидактичка јединица је структурисана на исти начин: уводни одељак (*Per cominciare*) наговештава тему лекције и приближава је ученицима тако што се од њих експлицитно захтева директно учешће у активностима. Следи текст, најчешће у форми дијалога, који се слуша и чита. Дијалози нису предугачки и у сваком је препознатљив говорни, актуелни језик, са темама из свакодневног живота Италијана. Потом ученици наилазе на вежбе које су замишљене као инпут за интуитивно откривање новог граматичког садржаја који се обрађује у лекцији. У наставку јединице ученици се упознају са новом граматичком партијом, чија правила одмах примењују кроз говорне или писане вежбе у вези са темом. *Role-play* (играње улога), који је саставни део сваке лекције, има за циљ употребу нових елемената који би требало да ученика доведу до језичке аутономије. Пред крај јединице, од ученика се захтева да додатно развијају вештину говора и пишу есеје на различите теме. Свака дидактичка јединица се завршава одељком *Conosciamo l'Italia* (Упознајмо Италију), кроз које ученици имају прилику да се, кроз културолошки обојене материјале, упознају са традицијом, цивилизацијом и социокултурном стварношћу Италије. На крају сваке лекције налази се кратак тест за самопроцену са тачним решењима (*Autovautazione*), који ученике подстиче на

самосталну ревизију пређеног градива и проверу сопственог напретка. Исти циљ обнављања лексичких, граматичких и комуникативних елемената има и свака видео-епизода, која је неизоставни део лекције. Иза дидактичких јединица налази се још и завршни тест, решења тестова из књиге и приказ граматике обрађиване у лекцијама.

Уџбеник подједнако инсистира на лексици, граматички и комуникативним елементима, као и на све четири језичке вештине: слушању, читању, писању и говору. Осмишљен је тако да ученици језичку компетенцију стичу и развијају кроз три аспекта: лингвистичког, социолингвистичког и прагматичког. Од ученика се захтева индуктивни приступ. Ученик, вођен кроз лекцију од појединачног ка општем правилу, етапно се упознаје са италијанском лексиком и основама италијанске граматике. Он је стављен у центар наставног процеса, постаје активан учесник у сваком сегменту дидактичке јединице. Изабране теме у лекцијама су актуелне и описују ситуације из свакодневног живота, у којима се ученици лако могу наћи током боравка у Италији.

Како се уџбеник разликује од осталих жанрова управо по присуству задатака, саставни део овог уџбеничког комплета чини и вежбанка. Вежбанка, са великим бројем допунских језичких задатака, такође има једанаест наставних јединица и једну уводну, које су у потпуности усаглашене са темама и садржајем основне књиге. После сваке обрађене граматичке партије у основној књизи, тачно је назначен број задатка у вежбанци који се односи ту граматичку област. Вежбања су различитог степена сложености, подстицајна и разнолика, што би требало да допринесе мотивацији ученика. Задаци су углавном затвореног типа и најчешће се ради о спаривању или повезивању (речи, речи са сликама итд.), избору између више могућности и реконструисању или трансформисању, убацивању речи, допуњавању, решавању укрштенице. Нису изостале ни активности које захтевају рад у пару или у групи. Већ од прве наставне јединице аутори, после задатака који су комплементарни градиву из основне књиге, уводе додатна вежбања која се тичу употребе предлога, једне од најкритичнијих области за савладавање током изучавања италијанског језика. Саставни део сваке јединице јесу и вежбе слушања. На крају сваке јединице налазе се и завршни тестови, а вежбанка садржи и четири рекапитулацијска теста (по један после сваке три наставне јединице), општи завршни тест и две друштвене игре („Човече, не љути се”). На унутрашњој корици вежбанке ученици могу да нађу код за приступање поменутој платформи „i-d-e-e”, где се налазе интерактивни задаци из вежбанке, са аутоматским исправкама, као и аудио-материјал, у две верзије, од којих је једна успорена у циљу лакшег разумевања садржаја. Лексика у вежбанци је кохерентна са лексиком из основне књиге, те ученици могу самостално да решавају задатке (будући да не наилазе на већи број непознатих речи) и истовремено обнове и консолидују пређено градиво. Аутори су пажњу посветили и атрактивном дизајну и графичким решењима, па вежбанка, као и основ-

на књига, обилује илустративним материјалом у боји у циљу појашњавања основног текста и олакшавања усвајања нових елемената.

У циљу развијања језичке вештине слушања и истовремено усвајања и побољшања изговора ученика, саставну компоненту уџбеничког комплета чини и ЦД са садржајем који прати сваку дидактичку јединицу.

Поставља се питање у којој мери је овај уџбенички комплет задовољни стандарде савремене дидактике и одговорио на захтеве учења италијанског језика као страног. У приручнику *Водич за унапређење рада наставника и школа* (Мрше и др. 2005: 31–35) наводе се критеријуми и индикатори квалитета о којима треба водити рачуна при избору квалитетног уџбеника. Имајући у виду наведене индикаторе, закључујемо да методолошки приступ и начин обраде градива у уџбенику задовољавају захтеве које постављају најсавременији трендови у образовању. Наиме, уџбеник се, судећи по избору тема и дидактичких јединица, поклапа са програмом прописаним Заједничким европским оквиром за живе језике за овај ниво знања (А1 и А2), те се коришћењем овог уџбеника могу остварити најважнији образовни циљеви наставе италијанског језика на почетном нивоу. Садржаји, изложени поступно и систематично, конципирани су тако да омогућавају повезивање градива са другим предметима (страним језицима, историјом, ликовном уметношћу, музиком, географијом). Истовремено, садржаји омогућавају повезивање са градивом наредних курсева, тј. следећих нивоа језика, који се вертикално надовезују на овај ниво. Лекције су насловљене тако да упућују на тематске целине које ће се у њима обрађивати. Захваљујући насловима и поднасловима јасно и визуелно су означене основне организационе целине уџбеника. Такође, прегледно су означени делови сваке појединачне наставне јединице.

Премда је цео уџбеник написан на италијанском, а намењен ученицима који се по први пут сусрећу са овим језиком, речник уџбеника је пријемчив, а дужина и структура реченице дозвољавају праћење текста. За учење непознатих речи на располагању ученицима стоје и речници на њиховом матерњем језику, бесплатно доступни на сајту издавачке куће. Захваљујући илустрацијама и сликама, или из контекста у коме се налази нови термин, ученици могу да прате садржај текста. Лекције се постепено усложњавају. Захтеви који се постављају пред ученика нису ни прелаки ни претешки, већ адекватни његовом нивоу знања језика. Задаци су углавном затвореног типа, док је број задатака отвореног типа минималан. Сматрамо да би број вежбања која од ученика захтевају да изразе свој став и подстичу их да образложе своје мишљење требало да буде знатно већи, што би допринело стваралачком раду ученика.

Уџбеник, како се од уџбеника страног језика и очекује, презентује културу и цивилизацију земље чије се језик учи и има за циљ да развије интеркултуралну компетенцију ученика. Премда је Италија као земља представљена кроз своје најпозитивније аспекте, уџбеник ни на који начин не

нарушава национални и културни идентитет других народа, нити је на било који начин дискриминишући.

Будући да „савремени уџбеник више не треба да буде оптерећен великим бројем информација и питањима на основу којих се тражи проста репродукција знања”, већ су пожељни они уџбеници који „омогућавају ефикасније учење, посебно у погледу ученичког самосталног, самоусмереног и истраживачког учења” (Микановић 2009, према Микановић 2016: 481), мишљења смо да је *Nuovissimo progetto italiano 1* у потпуности одговорио на захтеве учења италијанског језика као страног на почетном нивоу. Реч је о свеобухватној и иновативној публикацији која задовољава потребе школског курикулума, јер његова концепција јесте у духу савремених образовних трендова који стављају ученика у центар наставног процеса.

ЛИТЕРАТУРА

Ивић, Пешикан, Антић (2008): И. Ивић, А. Пешикан, С. Антић, *Водич за добар уџбеник – оштри стандарди квалитета уџбеника*, Нови Сад: Платонеум.

Микановић (2016): Б. Микановић, Педагошке функције савременог уџбеника, *Научни скупи „Настава и учење – уџбеник у функцији наставе и учења”*, Ужице: Учитељски факултет у Ужицу, 479–488.

Мрше, Божовић, Панић, Јокановић, Јеротијевић, Николић, Панић (2005): S, Mrše, S. Vožović, N. Panić, E. Jokanović, M. Jerotijević, G. Nikolić, Z. Panić, *Vodič za unapređenje rada nastavnika i škola*, Beograd: Reformski krugovi.